

La por a la llibertat

written by Francesc Pomés Martorell | 22 de setembre de 2023

Tot i que generalitzar sempre suposa un cert reduccionisme de la realitat intrínsecament complexa, crec que no erro gaire si dic que els catalans fem massa cas d'allò què s'opina de nosaltres i a buscar sempre en altres la responsabilitat d'allò que ens passa, on som o què podem fer. És un problema psicològic, que en aquest cas es converteix en social, de psicologia col·lectiva. Tenim l'autoestima baixa i això ens provoca greus problemes per entendre la realitat i actuar per canviar-la. Ens hem acostumat a la cultura de la queixa, però poques vegades actuem seriosament per solucionar allò que la provoca. Com deia Erich Fromm en el seu llibre *La por a la llibertat* (1941) : *«En estudiar les reaccions psicològiques dels grups socials, ens hem d'ocupar de l'estructura del caràcter dels membres que els integren, és a dir, dels caràcters individuals. Però, allò què ens interessa no són les peculiaritats que contribueixen a les diferències interpersonals entre els membres d'un mateix grup, sinó d'aquella part de l'estructura del caràcter que és comuna a la majoria d'ells.»*

Això no respon pas a què els catalans tinguem cap característica pròpia diferent a la d'altres pobles, sinó que, seguint a Fromm: *«L'home modern està disposat a acarar greus perills per a aconseguir els propòsits que se suposa que són seus, però tem profundament assumir el risc i la responsabilitats de forjar-se els seus propis fins... Malgrat la seva disfressa d'optimisme i iniciativa, l'home modern està aclaparat per un profund sentiment d'impotència que el fa mirar fixament i com paralitzat les catàstrofes que li venen a sobre».*

La història i com s'ha assumit tenen també un paper cabdal en la manera que tenim els catalans d'enfrontar-nos al repte de la sobirania. Fa més de tres segles que estem sotmesos a un

altre poble que entretant ha volgut construir el seu estat-nació sobre les cendres dels pobles dominats. El procés de crear nacions-estat s'ha basat a Occident, en la immensa majoria de casos, en l'eliminació de la diferència i la diversitat i en un unitarisme que sempre ha vist la pervivència d'altres pobles en el seu territori com una dificultat a eliminar per aconseguir una societat el màxim d'homogènia sobre la que fundar la seva nació: la centralització és un aspecte afegit al cas espanyol, com al francès. La dictadura franquista, ben present en la pintada de façana que suposa l'anomenat Règim del 78 vigent, i en les mentalitats col·lectives, manté encara una forta presència, tant en la mentalitat dels nacionalistes espanyols, tant hi fa de dretes, com d'esquerres, i també en la mentalitat col·lectiva dels catalans, on la repressió mai ha estat oblidada i que continua, almenys per a aquells que no s'han conformat ja en ser part del poble espanyol, com podem veure cada dia, en la nostra vida com a catalans. Aquest és l'objectiu últim de la política espanyola des del segle XVIII, tant hi fa quin règim dominava en cada moment, ni cap canvi polític. L'únic que ha variat són les formes: amb les armes («por derecho de conquista», que diria Felipe V) o amb formes més subtils, però igual d'efectives.

El cert és que malgrat tot vàrem saber crear un moviment cívic potent i socialment hegemònic que va arrossegar els partits, sembla que en contra de les seves veritables intencions, i a posar en el centre del tauler polític la independència del nostre país. Però també cal dir que en el moment clau, després del referèndum del 1r d'octubre i de la vaga general del dia 3, ens vàrem, com es diu vulgarment, cagar a les calces, començant pels nostres dirigents polítics i els de les organitzacions socials, i continuant per tots nosaltres mateixos. Això ha provocat que els darrers anys el focus polític hagi passat a situar-se en la lluita antirepressiva i en el retorn a un autonomisme pretesament defensiu, deixant de banda el veritable objectiu: la independència. Hem tornat,

especialment ERC, a allò que diu la saviesa popular: Val més un pardal a la mà que una perdiu en l'aire!, tot i que em temo que ni el pardal hem aconseguit. A més a més, i cal dir-ho, entretant hem perdut capacitat de mobilització i fins i tot part de l'hegemonia social que teníem.

La casualitat, o no, històrica ha posat en una posició immillorable les preteses forces independentistes per decidir qui governa Espanya, no pas, com ens volen fer creure alguns, la governabilitat, ja que les forces nacionalistes espanyoles tenen una majoria absolutíssima al seu *Congreso* i, encara més important, en la societat espanyola i allò que anomenem l'*estat profund*, qui ostenta realment el poder. Dit d'una altra manera, quan pitjor està l'independentisme, és quan més influència pot tenir sobre qui governa a Espanya. Això ha possibilitat certs avenços, com la presència del català al *Congreso* o la possibilitat d'una amnistia, però que poden ser un arma de doble fulla: tant una cosa com l'altra, ajuden l'Estat espanyol a blanquejar-se internacionalment i no van a l'arrel dels problemes. El problema principal per al català no és poder-lo fer servir al *Congreso*, cosa que és positiva, sinó assegurar la igualtat real del català arreu i sobretot la seva plena oficialitat en els territoris on es parla, cosa que ja veiem que no passa. No hi ha igualtat possible quan una llengua, el castellà, s'obliga a conèixer-la i un altra no pot obligar el mateix en el seu territori lingüístic. L'amnistia, tot i arreglar situacions personals gens menystenibles, tampoc soluciona res perquè només és una solució temporal. Què passarà quan alguns continuem militant en l'independentisme si no es reconeix la legitimitat de la nostra demanda? Ens tornaran a fer empassar una llei de punt final, com l'amnistia del 1978, que afavoreix fonamentalment l'Estat espanyol perquè l'ajuda a rentar la imatge internacional per la repressió desfermada contra unes idees i pretensions legítimes? De què ens han d'amnistiar si no hem comès cap delictes defensant el dret d'autodeterminació? A més per què ens ha d'amnistiar qui ens qualifica oficialment de terroristes?

El primer pas per ser independents algun dia és que nosaltres hi creiem, però no només això, sinó que estiguem disposats a arriscar, personalment i col·lectiva, per aconseguir-ho. Ningú ens donarà la independència per la simple gràcia de tenir-hi dret. La independència, com ens demostra la història, s'aconsegueix lluitant contra l'Estat opressor i aconseguint el control del territori. Ja vàrem demostrar que érem capaços de fer-ho el 2017, ens va mancar que la classe política dirigent també s'ho cregués i anés fins al final. Amb tot, el referèndum del 1r d'octubre i la declaració, interrompuda, d'independència del 2017 són bases prou potents per fer un nou embat a l'Estat.

La feina és tornar a construir les condicions polítiques i socials per fer la independència i deixar de banda a aquells polítics i partits que prefereixen defensar els seus interessos personals i partidistes que fer allò per al que se'ls havia votat. Les darreres eleccions demostren que molts ja ho hem entès i els hem deixat de votar. Caldrà continuar en el mateix sentit. La independència no només és possible, ens és completament imprescindible per sobreviure com a poble. Només cal que mireu el mapa d'Europa d'abans del 1989 i el d'ara i veureu que la cançoneta que la independència és impossible és una falòrnia divulgada per porucs i covards. Tenim una situació favorable que no teníem abans. A l'Europa d'avui, amb tots els seus defectes respecte al reconeixement de les nacions no estatals, Espanya ja no pot fer servir el garrot com ha fet sempre. Aprofitem-ho!

No es pot negociar amb el govern espanyol perquè no representa realment el poder real, com es pot comprovar diàriament, i l'Estat no pensa canviar res que posi en perill la seva concepció de l'estat-nació espanyol. No ens enganyem, i sobretot no tractem, una altra vegada, d'enganyar els ciutadans. S'arribi o no a un acord per investir un president de govern espanyol, la nostra lluita ha de continuar en tots els àmbits. Tant de bo un possible acord, com ha passat

aquests darrers quatre anys, no ens porti a haver de lluitar en pitjors condicions que les que ja tenim.

Si voleu en parlem!